

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincă
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cho.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
 ISSN-L 2734 -6889

Ioan - Aurel Pop și adevărul istoriei

Prof. univ. Dr. Mircea POPA

Cel mai tânăr academician al nostru, rector al Universității clujene și președinte al Academiei Române, Ioan-Aurel Pop este de multă vreme un nume de referință în istoriografia românească actuală. Scrierile lui, axate mai ales pe perioada medievală, în care autorul este un adevărat specialist au adus de fiecare dată un plus de cunoaștere și de interpretare, o vizibilă detașare de mai vechile stiluri și metode de a face istorie, o afirmare a unei pasiuni creatoare cu mare forță de pătrundere și disecare a fenomenelor, cu un caracter de generalizare învederat. Cărțile în care a reluat subiecte gingașe și controversate, ocolite cu bună știință de unii confracți temători, cum ar fi istoria ungarilor sau istoria Transilvaniei, domenii în care istoriografia maghiară a pus în circulație o enormitate de teze, ipoteze și teorii de o mare falsitate și invenție fantezistă au fost demontate cu mare curaj și risipă de argumentație de către eminentul nostru istoric, demn urmaș al caracterului intransigent și luminat al marelui David Prodan.

Ca membru al celui mai înalt for științific românesc, Ioan-Aurel Pop a rostit de la pupitrul academic câteva conferințe și comunicări cu mare valoare epistemologică, în care erudiția și farmecul verbului se contopesc într-o țesătură ideatică și stilistică extrem de elocventă, punând în lumină felul de a fi al unui gânditor și savant echilibrat, bazat pe o temeinică cunoaștere a documentelor, pe o recitare metodică și atentă a sensurilor pe care le încorporează, fără să abandoneze însă ironia fină, sarcasmul filtrat sau polemica directă și incomodă. E vorba de cartea pusă în circulație de editura Eikon care adună între copertile aceluiași volum trei comunicări dense și de mare actualitate, cum ar fi: *Eminescu în Transilvania (sau Elogiul culturii naționale românești)*; *Locul românilor în Europa (la confluența Occidentului latin cu Orientul bizantin)* și *Lecția de românism a românilor de la răsărit (sau um am devenit moldovean...)*, conferințe care conțin în ele atâtea sâmbure de adevăr spus în cuvinte atât de alese, încât ar trebui să fie un îndreptar pentru toți românii adevărați și mai ales pentru politicienii tranzacționști, lipsit de cultură și de patriotism în susținerea nevoilor neamului, dar și pentru numeroșii săi confracți lași și vânduți străinilor. Să le luăm pe rând.

Eseul despre *Eminescu în Transilvania* readuce în fața contemporaneității figura de tânăr Voevod a lui Eminescu, a luptătorului pentru unitate națională, a inițiatorului congresului studentesc de la mănăstirea Putna, a autorului splendidelor articole de program național inițiat de poet, a „naționalismului” lui de cea mai fină extracție, care combate de la sine formulările nefericite ale lui Lucian Boia sau a câtorva tineri zăluzi din grupul de la „Dilema”, care n-au înțeles nimic din lecția de înaltă conștiință civică a Poetului, scriind tranșant : „A fi „naționalist în epoca lui Eminescu însemna a-ți iubi în chip nețârmurit țara și poporul și a lupta pentru libertatea națională”, ceea ce Eminescu a și făcut, atât prin scrisul său, cât și prin faptele sale. A avut o aplecare cu totul specială pentru poporul român din Transilvania, tradusă prin numeroasele prietenii care l-au legat de confracții din această provincie, prin proiectele dramatice de mare anvergură istorică, prin scrierile și articolele sale cu caracter publicistic,

prin activitatea sa în cadrul societății „Orientul”. Fiecare pagină din scrisul său e îndreptată spre prețuirea poporului de jos, spre condamnarea clasei suprapuse și înstreinate, capabilă de vânzare, spre prețuirea limbii noastre „ca un fagure de miere”, spre aprecierea trecutului de luptă pentru independență, de respectul pentru voivozii neamului care s-au sacrificat pentru neatârnare, de năzuința intimă spre progresul și bunăstarea patriei sale. De unde și întrebarea istoricului: „Cum să fi fost Eminescu „universalist”, „internaționalist” și „cosmopolit” când țara aceasta, de-a lungul vieții lui pământești, nu a existat în realitatea ei recunoscută decât în sufletele și în mințile românilor? Cum să fi predicat Eminescu unirea cu alte neamuri, când nu era făcută și acceptată încă unirea neamului său? Cum să ne permitem să condamnăm o linie firească de gândire care, din Evul Mediu până Ureche și Costin și de la Dimitrie Cantemir și Școala Ardeleană la Eminescu, Iorga, Constantin Giurescu, Ioan Lupaș sau George Brătianu a condus treptat în chip firesc la crearea prin cultură a adăpostului politic necesar acestui popor, adăpost numit România? În acest edificiu văzut de Eminescu aievea și glorificat prin creația sa – Transilvania era o coloană vertebrală, axă de susținere și rezervor etnic românesc”. De unde imperativul pus în fața actualității: „Academia Română are menirea – prin testamentul lăsat de atâția înaintași și, în primul rând de Eminescu – să vegheze la conservarea, dezvoltarea și perpetuarea acestei realități și să nu permită punerea sub semnul întrebării a legatului unității naționale, prin voci izolate, care vor să impresioneze ori să strângă capital politic și pecuniar (...). Unirea sub semnul culturii naționale și al lui Eminescu ne dă rațiunea de a fi ca popor pe această lume”. Este concluzia pledoariei avântate a unui adevărat caracter național pentru cinstirea și perpetuarea memoriei poetului.

Cea de a doua conferință a istoricului clujean e intitulată *Locul românilor în Europa* și are menirea de a fixa, o dată pentru totdeauna, linia de urmat pentru construcția statului național unitar și indivizibil. E un text cu valoare testamentară născut din permanentele încercări ale extremiștilor și separatiștilor maghiari de a săpa mereu la temelia statului nostru național, de a răstălmăci adevărul și de a ne ponegri în fața Europei, prin falsități și „basne” nepermise, pentru care adevărații instigatori nu sunt trași la răspundere. Excursul istoric al lui Ioan-Aurel Pop este unul memorabil, unul care sintetizează în cuvinte puține toată aria problematicii legată de această temă. Incursiunile sale documentate vizând momentele cele mai de seamă din acest parcurs sunt de o coerență și o putere simbolică cu totul specială. Se începe cu formarea românilor ca popor romanic și se continuă cu menirea specială a acestui nobil exemplar de ginte latină, aceea de a fi „popor de frontieră”, un popor care îmbrățișat creștinismul de timpuriu dar l-a consolidat sub forma ortodoxă la începuturile Evului Mediu, atunci când s-au cristalizat și „particularitățile și curiozitățile” cu care am fost tratați. Autorul lămurește apoi ce a însemnat pentru noi cultura scrisă în limba slavonă și cum s-a manifestat apoi criza slavonismului și revenirea la „modelul latin”, moment cu strălucită reprezentare de gruparea de nobili scriitori cunoscuți generic sub „Școala Ardeleană”. Concluziile firești sunt condensate în capitolul final „Românii contemporani- de la specificul național la globalizare” în care se spune: „Cu o veche și intensă conștiință europeană, românii învață azi să fie și cetățeni europeni, cu drepturi și îndatoriri, egali cu ceilalți, dar și diferiți, adică specifici. Nu este simplu, dar merită încercat, în numele viitorului, al copiilor noștri, altfel spus, al noii Europe”.

Cea mai eclatantă conferință din paginile volumului o constotueie cea cu titlul *Lección de românism a românilor de la răsărit*, prin aceasta căutând să fixeze în memoria noastră colectivă locul și rolul marilor personalități moldovene în periplul nostru de existență națională. Lección e mare umanitate și demnitate oferită de cronicarii moldoveni, de marii voivozi care au luptat pentru neatârnare este resuscitată prin pana măestrită a lui Kogălniceanu, Cuza, Alecsandri, prin dragostea de limbă și popor a lui Russo (autorul *Cântării României* și descoperitorul *Mioriței*) și Meteevici, a lui Ciprian Porumbescu și Enescu, a lui Eminescu și Sadoveanu, prin răspunsul pe care Dimitrie Cantemir îl dă problemelor lumii răsăritene la 1700, prin implementarea conștiinței romanității la nivelul secolului al XVI-lea, la realizarea unității prin credință și limbă la nivelul secolelor al XIII-lea și al XIV-lea, rezistență și solidaritate care a condus la nașterea unei conștiințe de neam puternice și active, pe care au moștenit-o și dezvoltat-o cei mai străluciți reprezentanți ai gândirii și simțirii moldovene din negurile istoriei până astăzi. Formularea cu care își încheie excursul este demnă de a fi reprodușă în toate cărțile noastre de istorie (dacă le mai avem!): „După toate acestea, oare nu era în firea lucrurilor ca cea mai impresionantă doină românească s-o compună Ciprian Porumbescu, cea mai frumoasă poezie dedicată României s-o scrie Mihai Eminescu, cea mai emoționantă definiție a patriei române s-o dea Mihail Kogălniceanu, cea mai frumoasă odă

Închinată limbii noastre s-o alcătuiască Alexe Mateevici? Toți acești mari români au fost moldoveni! Ei ne-au fost cei mai buni dascăli din lume întru românism și romanitate! Oare mai putem avea mirări, nelămuriri și îndoieli în această privință? Mai mult decât atât, cunoscute fiind antecedente cu rădăcini la începutul mileniului al doilea, adică acum aproape o mie de ani, nu era oare de așteptat ca cele mai înalte culmi ale culturii românești să fie atinse de Moldova? Cel mai mare poet român a fost și este Mihai Eminescu, cel mai mare povestitor este Ion Creangă, cel mai mare compozitor este George Enescu, cel mai mare istoric este Nicolae Iorga, cel mai mare autor de romane istorice este Mihail Sadoveanu, cel mai mare sonetist Mihail Codreanu... Cea mare mișcare literară de modernizare a culturii românești și de sincronizare a sa cu spiritualitatea europeană s-a născut și s-a afirmat la Iași – este oarba de „Junimea” - și l-a avut în frunte pe un fiu de transilvănean, cel al lui Ioan Maiorescu. Acesta, stabilit la Craiova, și-a dat băiatul la școlile bune de la Brașov, apoi în Germania etc. Fiul apoi, întors în patrie, nu s-a dus nici la Sibiu, nici la Craiova, nici la Brașov și nici măcar la București, ci la Iași, acolo unde se edificase prima universitate modernă românească și unde se făurea, la cel mai înalt nivel, cultura modernă românească”.

Moldovenii ne-au fost marii dascăli de patriotism și tot de la ei am învățat ce înseamnă „sacrificiul pentru țară”, noțiune pe care au pierdut-o oamenii noștri politici de azi și o bună parte din acei care vor să arate noul drum al României. Acest drum nu poate face abstracție de trecut, de tradiție, de românism și latinătate, așa cum ne învață magistral Ioan-Aurel Pop. El devine în momentul critic și crucial de astăzi îndreptarul nostru cel mai de preț și lecția lui de demnitate națională a trebui învățată cu temeinicie de oricine respiră și se încălzește la soarele acestui pământ!

Ioan-Aurel Pop este în momentul de față cel mai de seamă medievist al nostru. Resursele lui intelectuale par inepuizabile, iar aria abordărilor și investigațiilor sale atinge cote impresionante, mergând de la valorificarea de documente și fonduri arhivistice, până la subiecte tematice, monografiile și aspecte de sinteză memorabile. Putem aminti astfel studiul întreprins asupra codicelui Kretzulescu, asupra istoriografiei Brașovului, a situației bisericii ortodoxe române din Transilvania, confesiune și națiune medievală, asupra elitelor românești din Transilvania, a genezei medievale a națiunilor moderne, a relațiilor Hațegului cu Țara Românească, a istoriei domeniului Hunedoarei, a relațiilor lui Mihai Viteazul cu țări și orașe transilvănene, a domniei lui Matei Corvinul, a românilor și secuilor din Evul Mediu, a românilor și maghiarilor în secolele IX-XV etc. Toate acestea vin să infirme sau să reconfirme idei și concluzii mai vechi, să rectifice afirmații și opinii încetățenite, să aducă noi puncte de vedere cu privire la temele studiate, să avanseze ipoteze de lucru ignorate. Istoriografia noastră a avut mult de câștigat de pe urma acestor cercetări, ea schimbându-și înfățișarea aproape în totalitate. Sunt de amintit lucrări esențiale, precum cele intitulate *Contribuții la istoria culturii românești (cronicile brașovene din secolele XVII-XVIII)*, *Istoria, adevărurile și miturile*, *Istoria universității clujene*, *Istoria Transilvaniei*, *Istoria României*, unde concepția, metodele și tratarea dobândește o altă dimensiune decât cea existentă până la el.

Ilustrativă pentru prestația sa de istoric este cartea sa despre Transilvania.*

Anul Centenarului Marii Uniri a fost pentru Domnia Sa un an extrem de rodnic. A fost prezent cu numeroase articole în prea științifică și culturală, în care a vorbit, întotdeauna competent și cu date noi, despre împrejurările și cauzele unirii, despre aportul elitelor transilvănene la pregătirea și organizarea actului desprinderii de imperiul dualist, despre rolul armatei române și a partidelor politice în acțiunile Primului Război Mondial și nu în ultimul rând despre semnificația europeană și mondială a tratatului de la Trianon. Aș releva faptul că acest mare eveniment din viața poporului român, în urma căruia s-au adunat la un loc toate provinciile românești, Bucovina, Basarabia și Transilvania, n-a cunoscut o prezentare mai elevată și mai articulată în esența sa decât articolele și intervențiile lui Ioan Aurel Pop. Tot ceea ce a scris în acest domeniu este revelator și dătător de ton. Cartea sa despre Transilvania, care adună la un loc multe dintre intervențiile sale substanțiale poate fi socotită un succes al anului centenar.

Aș mai adăuga un lucru esențial: academicianul clujean a ieșit pe piață cu o carte de mare valoare despre evoluția, starea și modul de trai al românilor transilvăneni în Evul Mediu, când prin voievozi locali, cnezi și conducători militari și proprietari de pământuri, românii au fost convocați la numeroasele adunări ale stărilor transilvănene și și-au jucat cartea pe care o dețineau cu demnitate. Odată cu ofensiva catolicismului regal și cu presiunile venite din partea Papei de a înainta în inima ortodoxismului oriental, românii s-au găsit în situația de schismatici și împotriva lor s-a pornit o adevărată cruciadă. Dacă înainte

4

vreme ei beneficiau de cca 300 de mănăstiri care le asigura perpetuarea religiei, mai târziu s-au trezit scoși dintre națiunile și religiile recepte și tratați ca iobagi și simplă mână de lucru în folosul maghiarilor. Au fost deposedați încet-încet și de pământurile lor, de pădurile și dealurile pe care își pășunau oile și vitele și au devenit vulnerabili și ostracizați. Asupririle de care au avut parte au fost unele dintre cele mai rele din epoca medievală, deoarece au rămas și fără clasă conducătoare, familiile boierești importante părăsind religia tradițională și maghiarizându-se. Cartea sa *Din mâinile valachilor schismatici...* este o biruință a scrisului istoriografic actual, o operă de erudiție și de informație documentară atotcuprinzătoare, o sinteză de mare valoare a secolelor celor mai puțin cunoscute din istoria noastră. Aflat cu fiecare ocazie în fruntea acțiunilor și realizărilor din domeniul istoriografic, Ioan-Aurel Pop rămâne unul dintre reperele cele mai consistente pe care le avem în materie de orientare ideologică și politică, de acțiune civică și de exemplu faptic. Prezența sa seducătoare în câmpul științific și cultural este o cheazășie că măcar în aceste sectoare contemporaneitatea și-a păstrat nivelul de demnitate și de acțiune lucidă pe care l-au avut și predecesorii Domniei Sale la 1918.

